

FAMILIA

NUMER JUBILAR LA A XXV ANIVERSARE.

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD) 10 iunie st. v. 22 iunie st. n.	Ese în fiecare duminică. Redacțiunea : Strada principală 375 a.	Nr. 23.	ANUL XXVI. 1890.	Prețul pe un an 10 fl. Pe 1/2 de an 5 fl.; pe 1/4 de an 2 fl. 70 cr. Pentru România pe an 25 lei
---	---	---------	---------------------	---

Proverbi, sentențe înțelepte, fabule, descânțece, cântece de diverse categorii, câte se află la popoare și se propagă dintru o generațiune în alta numai prin graiul viu, scriitorii moderni le numesc: *Literatură nescrisă*. Acesta literatură nescrisă este și ea un bun criteriu al vieții naționale, un organ de respirațiune al vieții sale individuale, care inse nu se simte inafară de poporul respectiv și rămâne spre dauna lui mai preste tot necunoscut la alte popore.

Cu totul alta este importanța *literaturei scrise* în limba unei națiuni. *Literatura scrisă*, condusă înțelepțește, conform legilor logice și ale moralei, ca să dea spiritelor nutrețiment preste tot sănetos, se poate asemăna cu organele de respirațiune ale unei persoane valoroase, a cărei voce, strigăt, cântec se aud la distanțe mari și pun în respect pe cei cari o ascultă.

Mari și decisive au fost adesea rezultatele armelor victorioase în istoria milenară a națiunilor; aceleași inse au fost pré de multeori și ruinătoare de țeri și popore, pilastrii tari ai tiraniei, ucigașe ale culturai și moralei, căci: *Vae victis*.

Literatura scrisă nu se poate lăuda cu victorii strălucite, cuceritoare de țeri prin forța brațelor armate; ea inse are minunata însușire de a cuceri generațiuni întregi pe mai multe vécuri înainte pentru cultură și civilizațiune; ea ține totdeauna în deșteptare și activitate neadormită conștiința de sine a națiunii. Cu cât un popor se bucură de o literatură scrisă mai bogată și mai ramurită în toate cunoștințele omenești, cu atât vocea sa cumpenește mai mult în societatea altor popore.

Elenii își perduse înainte de era chirstiană independența lor politică; rădimați inse pe admirabila lor literatură clasică, își conservară necurmat, pe toate vécurile, între adversități nenumărabile, conștiința lor națională, până la regenerarea modernă, inaugurată tot cu ajutorul literaturai sale profane eclesiastice.

Nici un popor chirstian, ai cărui membri de ambele secse au învățat a-și manifesta viața sa națională prin *plumânile literaturai scrise*, nu mai poate să dispară din societatea națiunilor chirstiane, afară de singurul cas, când ș-ar înfige el însuși pumnarul în pept în urmarea unei deserațiuni de poltron.

Este curat o ficțiune, că Roma veche în perioadele omnipotenței sale ar fi esterminat limbile altor popore și le-ar fi romanisat prin forță brutală. Ceea ce în acelea vécuri nu a existat nicăiri pe teritoriul Europei, cu escepțiune de Grecia și de coloniile sale, nu se putea nici estermina. Nici un alt popor *europen*

nu avea literatură scrisă, nici chiar alfabet. Cultura și inavutirea limbei latine ajunsese până în zilele lui Octavian August la culmea perfecțiunii sale. Poporele de alte limbi, séu confederate (Socii), séu și cucerite, trebuia să fie conduse și guvernate nu numai prin graiul viu, ci și cu ajutorul scrierii. Cine să se mire, decă capii, principii, comandânții lor, în lipsa totală de literatură proprie, simțiau necesitatea de a învăța și ei să scrie latinește séu elinește; ei și pote familiile lor, nu și poporele; adecă așa, precum se întâmplă de es. cu limba franceză în acest véc al nostru, când familiile din socitățile superioare ale tuturor poporelor europene, nesilite de nimeni, ci numai din ambițiune ușoră de înțeles, învăță pe între-cuata această limbă universală. Nu se află nicăiri urme de școle, pe care Roma veche le-ar fi înființat vrodată în provincii cu scopul de a estermina limbile poporelor autochtone.

În toate țerile europene, ai căror locuitori au conservat până în ziua de astăzi o parte forte considerabilă a limbei latine în dialectele lor, aceea în curs de câteva vécuri a fost dusă acolo prin miliónele coloniștilor de rassa latină, érá cât le mai lipsia din limba latină, le venise mai târziu cu adoptarea religiunii chirstiane, apoi cu renașterea științelor și artelor, după care ajunseră succesive și acelea dialecte la rang de limbi classice.

Eruđiții Europei numesc limba elină o limbă vorbită de *dei*, érá pe cea latină o limbă a *impératorilor*. Poporele neolatine au conservat limba împératorilor nu numai pentru classicitatea ei, ci și ca o dréptă hereditate a lor. Alte popore îi simt necesitatea pentru immensele și neprețuitele tesauze ascunse în literatură ei, de care oricât se încercă unii a se lipsi, le este peste putință.

Literatură noastră scrisă, pe lângă ce ne ușorează nespus de mult învățarea limbei imperatorilor, ne aduce pe cale scurtă și ne conservă în comună o cultură genuină cu toate poporele neolatine, al căror limbă noi românii le putem învăța mult mai ușor și mai ușor decăt alte națiuni, prin urmare a ne folosii de tesauzele literaturai lor.

Decă vom serioș adevérata viață națională, trebuie să vom ca condițiune absolută și cu orice preț: înflorirea și inavutirea literaturai noastre scrise.

Sibiu maiu 1890.

Georgie Crițiu

Stimabile dle Vulcan,

Sunt bolnav de șapte luni, închis în casă și mai mult lungit pe pat. — Musa mea, ca și mine, a zăcut și încă zace. Ea nu mi-a inspirat nimic decând me aflu la Paris și prin urmare cu mare părere de reu ve anunț, că nu îmi e cu putință a răspunde, precum aș fi dorit, la îndemnul ce mi-ai adresat pentru jubileul „Familiei.”

Al dvăstre devotat confrate

V. Alexandru

Domnule redactor,

Precum special mi-aducei la cunoștință, intenționezi a serba în decursul lunei curinte jubileul de 25 de ani al esistenței »Familiei.« Familia prin un lung șir de ani a fost, dincăce de Carpați, unica foie națională beletristică. Ea nu numai a invins multe greutăți, ci a și efeptuit succese considerabile în sfera sa în interesul promovării culturai naționale și acū cu satisfacțiune poți să reprivesci asupra activității dtale în acest pătrar de secol. Te felicitiez la această și cu plăcere voesc și eu să depun tributul recunoștinței mele pentru »Familia«, contribuind și cu cevași la numărul festiv, ce are să apară din acest incident.

O cugetare fugitivă asupra vieții omului me cuprinde la această ocașiune. Pare că natura a dat omului pentru cursul vieții doi saci nevisibili pe drum: unul mai mare, cu destinațiunea de a se inflă cu ilusiuni prospete d'ale tineretelor și de a redică, ca un balon, pe om în regiunile mai înalte, mai senine și mai frumoșe ale idealismului; celalalt mai mic, cu destinațiunea de a culege tesaurile esperinței vieții câștigate pe prețul ilusiunilor și de a apropiă cu pondul seu pe om erăș cătră mama țerină, cătră dura realitate. Astfel decurge viața, asemenea unei clepsidre, golindu-se tot mereu un sac și implându-se altul.

Acăsta asemănare inse nu se potriveșce pe deplin. Clepsidra măsură decursul *fisic* al timpului și în acest curs noi toți îmbătrănim în ani de o potrivă. Nu așa este cu acest orologiu al vieții. Acesta măsură cursul *fisic* al existenței noastre — nu după ani, nici de o potrivă pentru toți, căci fiecare are propriul seu orologiu al vieții și acesta indică *etatea sufletului seu*. Așă unii sânt, de și tineri încă în ani, totăș bătrâni în sufletul lor și viceversa; astfel vedem unii blăsați și bătrâni nematuri, cinici cruși și sentimentalști prostolani, egoști fără de inimă și idești fantastici etc. La tôte aceste unilateralități nișpătă orologiu vieții.

Cine pré curënd se lipseșce de ilusiunile vieții, căde într'o golitate de inimă, care-l împinge în fine în brațele pesimismului greșos de viață; cine tôte le păstrează, rămâne sărac în esperințele vieții, un străin în această lume și devine păcălitul proprielor sale ilusiuni. Și unul și altul perdé adevăratul scop al vieții; unul duce o esistență gôlă și deșertă, celalalt o esistență plină de amăgiri. Se adevereșce deci dictul echilibrum *medium tenere beati*. Fericți aceia cari știu să se avente și să se susțină cât mai lung în *zenitul* vieții, unde un *idealism* împedit și un *realism* sântetos se află în echilibriu apropiat.

alocându-se toate sânteteși împartașesc lumii și vieții acel strălucit colorit, în care se cuprinde pentru noi valôrea tuturor lucrurilor și din aceste afețiuni resar tôte ilusiunile noastre. De alta parte mintea culege tesaurile esperințelor vieții, spre a ne servi de regulator în labirintul afețiunilor noastre sufleteși. Enigma fericirii vieții zace deci în *proporționalitatea*, echilibrul, armonia minții și inimii. Și în această armonie a sufletului se cuprinde și propria, întreaga valôre etică a omului.

Cu drept cuvânt Napoleon I a măsurat pe ômeni dela cap la inimă și a apreciat astmod valôrea lor. Cine deci în sentimentul fondului seu etic ațițeșce adevărata fericire a vieții, acela va trebui să nисуască la această internă armonie sufleteșcă a minții și inimii. Êr singurul mijloc ce pôte conduce la acest mai frumos scop al vieții este: *adevărata și genuina cultură*, acea cultură, a cărei vedere este îndreptată spre a desvoltă în mod rațional de o potrivă darurile minții și inimii.

Și tocmai întru această se cuprinde misiunea jurnalistică și a »Familiei.« Ea este un organ de cultură pentru minte și inimă. Deci fie ca ea, ca până aci, dar încuragiată prin recunoștință din partea ceterilor ei la această și festivă, să continue a lucră și conlucră cu puteri renoite, inimôsă și neobosită, la marea operă a *culturei naționale*.

Al dtale

Capelnaș, 6 maiu, 1890.

stimător

Alexandru Mocsonyi.

Multi ômeni au noroc, dar puținii sânt fericiti.
Norocul atêrnă dela împregiurările *esterne*, care permit un număr infinit de combinări; fericirea atêrnă dela dispozițiunile *interne*, care sânt din fire mărginite.

Cu progresul culturai creșce suma obiectelor materiale de dorit și creșce și dorințele indivișilor, dar nu creșce în aceeași proporție și puterea lor de a le dobândi. Din această disproporție se produce un rest tot mai mare de nemulțumire.

Un remediu la acest reu este desvoltarea creșcândă a intereselor curat intelectuale, a căror îndestulare este mai accesibilă și paralizeșcă întru câteva înemulțumirea materială.

De aceea și o întreprindere literară condusă cu stăruință pôte contribui la fericirea ômenilor.

Bucureșci, 22 aprilie (4 maiu) 1890.

Titu Maiorescu.

Epistola ierarhilor Moldovei

cătră Alexiu Michailovici țarul Moscvei, în favôrea lui Orest mitropolitul Ardealului.

Adeverim pré einstitei și luminôsei fețe a împărăteștii tale Măririi despre acest arhieru anume Orest din partea țerei ungureșci, carele din copilăria sa a fost crescut în țera noastră, în monastirea Putna și tuns în monachism și rădicat la trêpta preoției. Când s'a întemplat mórtea archiepiscopului din Ardeal în țera ungureșcă, și au remas Românii fără păstor, ei au rugat pe craiul Georgie Racoți să le permită a-și pune păstor după voia lor, și ei ș-au ales pe acest Orest, pe carele l'a

chirotonit Theofil mitropolitul Ungro-Vlachiei. După trei ani, a îndemnat diavolul pe popa cel mare al craiului, pe Ciulay George, carele este în eresul luterănesc, precum și însuși craiul, și toți Ungurii, și au calumniat pe acest Orest la craiul, aducând asupra lui un mare neadevăr; i-au luat tot ce avea, și pe densul l'au închis în temniță, unde a ședut nouă luni, împreună cu mulți ierei și creștini, nu pentru vreo vinovăție, ci pentru credința creștină. Pentru că nu voia a se perverti la luteranism. Vădând credința lui cea tare, însuș craiul i-a dat, sub garanța a 24 de chizeși, o mie de taleri, ca să-i dea în vistieria crăiescă, și i-a dat libertatea ca să adune bani pentru acăsta plată. El a venit în monastirea sa Putna, unde se pominesc marii kneji ai Moscvei. Acolo n'a putut să adune destui bani, ca să plătescă această datorie, și pentru aceea a venit la împărătesca voastră Mărire, ca să rescumpere pe acei 24 de chizeși. De aceea și noi, vădând sărăcia și și strîmtorarea lui, ni s'a făcut milă de el și l'am trimis la împărătesca voastră Mărire; să cêră ajutor la piciorle tronului teu.

Subscriși: Varlaam mitropolitul Sucevei, — Anastasie episcopul Romanului, — Stefan episcopul Rădăuților, — Gedeon episcopului Hușilor. (An. 1645.)

Episcopul Theofil

Table-d'hôte.

*Am tot glumit
Cât am trăit
In birtășița lume;
Și 'n loc de bani,
Ca mulți golani,
Plătiam mereu prin glume;
Ș-am tot glumit
Cât am trăit
La mēsa cea comună.*

*Ș-acum glumesc,
Dar me grăbesc
Să plec curēnd afară:
Un prânț mai prost,
Nici c'a mai fost,
Nici să mai fie ăra!
Ș-acum glumesc,
Dar me grăbesc:
Ve las, și poftă bună!*

25 martie 1890.

S. P. Hasdeu

Arta e a face ceea ce e înțeles; știința e a înțelege ceea ce e făcut.

Arta, care stăruie să facă ceea ce nu e înțeles, e o nebunie; știința, care stăruie să înțeleagă ceea ce nu e făcut, e o prostie.

Stefan Velovan.

Două-zeci și cinci de ani!

Budapesta în 8/20 maiu 1890.

Este timp lung — în proporțiunea vieții omului. Este timp de tot lung, petrecut în luptă nentrepruptă pentru adevăr și dreptate.

Adevăr și dreptate. Ce vor să țină aceste cuvinte? Pur și simplu: cele două idei fundamentale, prin cari omul are să fie om, *ființă rațională*, după tipul și asemănarea Creatorului său.

Adevărul prin *lumină*; dreptatea, prin *rațiune*.

Mintea — este numai germenul, semința, din care prin cursul timpilor de mii și mii de ani, prin labore și tremenări și sacrificie infinite se desvoltă *spiritul*, ca să-și pricêpă omul pozițiunea în natură, valoarea, demnitatea, superioare celorlalte animale brute.

În această luptă de mii și mii de ani, omul și omenimea — ca prin întuneric pășește înainte, dezvoltându-se, tot poticnind și rătăcind, mai și cădând și prepădindu-se în nimicnicia sa. Numai cu anevoință, dintre milioane câte unul ajunge să găsească câte o rază de lumină, care nu o cunoscă și urmeze, și s'o împărtășească și altora ca de călăuză.

În astfel de casuri omul și omenimea se mișcă mai repede înainte, și noi numim astfel de casuri *epoce de cultură și civilizațiune*, cari în istorie sunt marcate cu nume ca al lui Moise, Aristotele, Cristu ș. a.

Prin astfel de proces, astfel de luptă de mii și mii de ani, am ajuns — unde astăzi ne aflăm, astăzi cătră finitul secolului al XIX-lea al erei creștine, secol cărui asemenea nici unul de mai înainte, ba dōră mai toate cele de mai înainte împreună — atâtea raze de lumină n'au produs, spre orientarea genului omenesc.

Și totuși fericirea nici a individului, nici a poporilor, nu se sporește!

Nemulțămirile cresc; pessimismul se estinde, și mulți luminați încep a se îndoi de chemarea omului. Indiciile sînt grave: cele multe *sinucideri*, cele numeroase casuri de perire de fōme, precum și de nespuse nevoi și amărăciuni sociale, ș. a.

Va să țină, lumină multă s'a făcut minții omului, adevăruri multe i s'au descoperit, — destule pentru de a-i subsăpă și chiar nimic *credința orbă*, totuș nu destule, pentru de a-i cuprinde și pătrunde totă ființa, de a-i împrennă *inima* cu *spiritul*, spre a naște *înțelepciunea*, din care derivă *morală*: *isvorul dreptății*; fără de care omul cu toate razele luminei, *mărginit* rămâne în cunoștința adevărului, rămâne *animal rașinat*, în loc d'a fi om rațional, după tipul și asemănarea Creatorului său.

Causa — fără totă îndoie la sînt: *rătăcirile milenari*, căror li putem ține și — păcatele originari, sēu slăbiciunile innăscute, cari în lungul percurș al întunericului mult mai tare s'au împetrit în ființa omului, decăt ca puținele raze ale luminei să le fi putut pătrunde și preface sēu delătură.

Astfel inimile mulțimei au ramas parte mai mare în trepta brutului fără conștiință de sine, de *demnitatea sa*. Astfel acea parte a omenimei, care prin evoluțiunea istorică a apucat deasupra mulțimei, observând că razele de lumină au să-i arate slăbiciunile și să-i subsape pozițiunea, au început și continuă până astăzi, cu o consecință de feră a lucră intru falsificarea, turburarea și paralisarea efectului luminei și resp. a adevărurilor scōse prin ea la ivelă.

Dar această operă falsificătoare și mistificătoare — în sineși este o amară rătăcire, și ea în loc să conștiure pericolul, îl provocă și agereșce. Lumina devine din secol în secol în proporțiune matematică

mai puternică și prin urmare mai generală; adevărurile eterne, descoperite prin ea, tot mai mult se impun mulțimei; suferințele acesteia, tocmai pentru *desconsiderarea acelor adevăruri*, adecă pentru lipsa de moralitate și dreptate — devin tot mai nesuferibile, și astfel criza este inevitabilă, este apropiată, ea va urma său să fie conștientă prin concesiuni, cum le vedem ivindu-se în Germania, Helveția, Belgia, Anglittera etc. său să producă catastrofe sguuitoare, cum la rëndul lor le-am vëdüt petrecëndu-se la mai multe puncte ale globului.

P'acest teren, la acësta grea operă a *desvoltării minții și inimei*, angagiată este diaristica literară și beletristică. O muncă și direcțiune dëmnă de conșiența demnității omenești!

Am asistat la intemeierea »Familiei« înainte de 25 ani. D'atunci și până astăzi astfel i-am cuprins misiunea, precum mai sus espusei, și — în acest înțeles am spriginit-o, conlucrând după mărginitele-mi puteri. Ori cât de mic de i-ar fi succesul, el este un pas înainte — spre scopul cel mare, care este *perfectiunea, emanciparea și fericirea* genului omenesc în general, și al *Românilor* în special. Deci eu nu pot decât să me bucur și s'o felicit, că s'a susținut printr'un pătrar de secol în luptă grea, și să-i dorească se susțină până să iasă învingătoare și să-și vëdă și serbeze triumful ideei!

Firmi în convingeri, să repudiăm pessimismul!

V. Baberiu.

Lui Iosif Vulcan.

Un sfert de secol ai muncit
Tu pentru țera ta
Și glasul teu neobosit
Tot sună pentru ea.

Să dea bunul Dumnezeu
Să stai, fără a slăbi,
Să stai, până sub ochiul teu
Un secol s'a-implini.

Matilda Poni
mes. Cugler

De 25 ani e »Familia« lui Iosif Vulcan.
Ce plină de viață, ce frumoasă e, ce drag de româncută!

Și eu am avut lângă mine 25 ani pe Rinetta, pe fetița mea...

Românimea serbeză cu flori și mirese jubileul »Familiei« lui Vulcan...

Și cu mine plânge pe mormântul Rinettei familiei mea...

Individele trec...
Trăește națiunea!

V. A. Urechia

Ave!

Parve sine me liber ibis in Urbem:
(magnam)

Hei mihi! Quo domino non licet ire tuo!

Intr'un pătrar de secol »Familia«: — organ meritos al presei române — și-a făcut cu vrednicie apostolatul, desvoltând în emulațiune cu toate surorile ei, un zel luminat, o activitate instructivă; luminând, insuflețind, consolând și aruncând semënța concordiei peste tot și pretutindeni: în familia mare și cea mică!

Noi, plini de recunoștință pentru serviciile și sacrificiile depuse în interes național, aducând căldurose omagii »Familiei«, salutăm cu iubire aniversarea primului pătrar de secol al ființei sale și urăm fericitului ei înființator, — care mai are și rara onoare a fi purtătorul unui nume ilustru, de neperitoare memorie, secul tuturor românilor — o viață lungă ca să ajungă și pentru un al doilea jubileu de alți 25 ani!

Așă să ne ajute Dumnezeuul marilor noștri străbuni!

Salve!

V. Manu

Pieptănătura „à la Horia.“

Eră 'n primăvera lui 1785.

La Paris, în grădina Tuillerielor și pe sub arcadele Palatului-Regal, elegantele se plimbau îmbrăcate într'un minunat costum la modă, numit *le déshabillé à la Suzane*, și erau pieptănate à la Horia.

Decă vr'un provincial său vr'un străin, venit la Paris pentru a admiră splendorile incomparabilului oraș, ar fi întrebat cu politeță pe vr'una din acele frumoase și spirituale dōmne: de ce și de când costumul ei pōrtă numele de *dëshabillé à la Suzanne*, viața parisiană n'ar fi stat mult pe gânduri, ci cu vesela istețiuă a firei sale, ar fi răspuns curiosului interlocutor:

— *Le déshabillé à la Suzanne*, dragă domnule, este la modă de când ilustra dșōră Contat, dela Comedia-Francesă, a creat cu un succes ne mai pomenit rolul Suzannei din *le Mariage de Figaro* al lui Beaumarchais. Costumul artistei eră atât de reușit, încât, pe dată, toate l'am adoptat și nu numai pentru o stagiune, ci pentru toate timpurile anului. După cum bine vești, pōrt pe d'asupra o mantillă *Médecis*, specia *soupirs étouffés*, imortalizată de neuitata Duthé. Sânt pieptănată à la Horia, și îmi apër mânilor de inclemența temperaturii c'an *manchon d'agitation momentanée*...

— Me iertați, dōmnă, ar fi intrerupt străinul cam zăpăcit la auzul acestor numiri, pentru dënsul enigme toate, — pentru ce inse pieptănătura dvōstră pōrtă numele de à la Horia?

— Decă nu voiu puté să-ți răspund lămurit în acëstă privință, dragul meu domn, vina nu va fi a mea, ci a jurnaliștilor. *Gazetele* pe cari le citesc cu multă atențiune, sânt foarte confuze cu acest *Horia*; său, cum scriu altele, cu *Horiah*, a cărui pieptănătură e la modă și, deci, o pōrt și eu. Pieptănătura mea s'ar puté cu mai multă dreptate numi *coiffure à*

l'enfant, scôsă la modă de frumoasă noastră regină, Maria-Antoinetta. După cum veți, părul mi-e în față frisat, bătut pe de margini, și 'ndărăt chica mi-e întocmită în plete învolte. Intocmai ca și adevărata *coiffure à l'enfant*. Eh! dar ce să ȕici! Peruchierii au ridicat arta lor până la înălțimea evenimentelor politice. Și ei, ca și dșora Bertin, celebra cusutorăsă a reginei Mariei-Antoinetta, — dșora Bertin pe care chiar regele, trecând prin foburgul Saint-Honore, o salută când e 'n balcon, — și peruchierii caută să mērgă pe același drum ca și politica, diplomația și resbelul. Din *la coiffure à l'enfant*, cu mici schimbări în frisirile din față, faimosul peruchier *Léonard* a făcut la *coiffure à la Horia*, pentru că, spun *Gazetele*, e o țēră numită *Valachia-Imperială*, unde acest *Horia* sēu *Horiah* se bate acum cu nobilii și-i omōră fără milă. Tōtă lumea în Paris vorbiă de rebelul *Horia*; puteau ore peruchierii să remănă mai pe jos decât diplomații cari combină evenimentele presintelui pentru... să ȕicem: perfecta liniște a viitorului? Nu, de sigur că nu; ętă de ce sūnt aȕi, dragul meu domn, pieptenată *à la Horia*.¹

George I. Ionescu (Jim.)

O scenă antică.

De sus dela munte se cobōră sēra, o
Clitumno,
Spre tine turmele; în apa ta, flăcătul umbru
Iși scaldă nevolnica oie,
Pe când

Cătră dēnsul, dela sīnul ars al manei
Ce șede desculță pe prispă și cântă,
Un copil se 'ntōrce și cu chipul rotund
Suride:

Gânditor, tatăl, cu piei de capră
Acoperit până la brău, ca faunii antici,
Stăpânește carul boit și puterea
Frumoșilor junci,

A frumușilor junci cu pieptul voinic
Și mândri pe cap cu cōrne lunate,
Blândi la privire, albi, — precum erau dragi
Dulcelui Virgiliu.

Carducci-Alle Fonti di Clitumno.

Spre tōmnă, pe la începutul lui octombre, Roma e încă locul de privești a unei scene biblice, ce s'a păstrat până în ȕilele nōstre așă cum eră acum doue mii de ani.

Când, spre veră, sōrele arde Campania roșă mană și usucă florile, ciobanii plēcă. Munții Albani, Sabini, Umbria, Etruria, bălțile pontine, vēd deodată poporându-se dealurile și pădurile de turme nenumērate, de cireȕi și herghelii. Ca tot ce este viu și sânetos, vita simte nevoie să călătorēscă, când undele de căldură vin pe aripa Scirocului să innăbușe resuflarea câmpului. Firul de ierbă se rēsușeșce; pomii de frunte, osteniți, de-abiă se țin pe rădēmători; vița se învērteșce și se ascunde pe trunchiul

¹ Fragment dintr'un studiu asupra Transilvaniei făcut la Paris în 1882.

copacilor; pământul se macină, — numai măslinul, sur și gârbov, pare a se simți bine în arșița vēntului. Nimic nu e comparabil cu viēța ce sclipeșce în lumina acestui pustiu, locuit de ruine, însoțit de melancolia aqueducurilor părăsitate, cântat de țipētul unei rase straniu de rōndunele. Liniile orizontului se înecă în apele unui eter prăfuit; vērfulurile Apenninilor rēsar ici și colo, par că ar vrē să scōtă capul de sub păclă și să dea de aer; Teveronele șerpueșce tăcut dinspre Tivoli, ēr Via Apia se strecōră subțiratecă spre Albano. — Peste tot planēză timpul.

Tōmna inse schimbă priveștiștea. În urma ploilor de septembre, pământul, lēșinat, începe a se 'nvioră. Frunȕele dela pomii slabi cad; dar portocalii, lămăii, tufele de laur și de dafin, bradul și moliiftul, zmochinul, prind a zimbi de o viēță nouă. Văile și dealurile din giurul Romei dau în verde; bruma ce cade nōptea de-abiă roșeșce vērful fēnului; barierele de lețuri ce megiesesc suhaturile între ele se ridică; steiurile antice din fundul rovinelor se curăță; căsōia de pētră se deschide

Vin oile.

Nōptea târȕiu, de-alungul Viei Venti-Settembre, or pe Corso, or pe Via Nazionale, străinul, neobici-nuit cu asemenea scene, e deșteptat din somn de un sgomot surd, depărtat, continuu, care se apropie cu incetul, se cadențēză, începe a semēnă cu ropotul mērunțel al ploii. Dēcă-ți ridici capul și-l ascuți mai bine, se aude un murmur de glasuri necunoscute: o voce chiamă, alta porunceșce; un țipēt de copil se amestecă cu mugetul calm al unui bou: unui fluerat lung rēspunde o șuerătură ascuțită . . . Ce e?

Deschiȕi ferēștra și privești.

O scenă absolut unică se înfățișēză ochilor. La lumina felinarelor se desfășură o pânză fantastică de ființe cenușii, care umplu strada dela un capēt la altul, trecēd neconțenit. În fruntea turmei pășeșce țapul, purtând de gât o telēcă răgușită, care sună mēsura sēlbatecă a unui cântec barbar. Pe de lături se ațin ciobanii, imbrăcați în piei de capră, ale căror mițe le dau aerul unor fauni. Din distanță în distanță paznici călări, numiți *butteri*, cu lungi sulite de lemn în mână, apar ca niște umbre amenințătōre. Aceștia, între dēnșii, se înțeleg prin fluere. Ei umblă călări pe cai sēlbateci, cu coȕile până în pământ; au șele cu pulpane vātuite, cari nōptea le slugesc de perne, ēr de gătul murgului pōrtă resucit prionul. — În urma fiecārei turme vine casa stăpānului. Un car pe doue rōte, cu o pāreche de boi de o nespusă bărbăție, duce dintr'un loc intr'altul acareturile proprietarului. E corabia lui Noe. Un munte întreg se ridică pe puternica osie: saltele, scaune, mese de lemn, căldări în furci, — printre cari și-a făcut cuib, sub un acoperiș cu covergi, stăpāna și copiii; apoi, alături, cușca cu porumbi, cu găini, cu curcani; cāt colea porcul familiei; mai în cōdă, vițelul, cu cele patru piciōre legate, pe care vaca, ce vine pe urmă, îl mirōșe printre gratii. Sub car, câinii, rușinați de oraș. În drēpta și în stānga, doi trei *butteri* apēră avuția.

Carul acesta, una din miile rēmășiți dela străbuni, de lemn vēnjos de fag, avēnd jugul înflorat cu zbanțuri de aramă, e intocmai plaustrul antic cu taurii lui:

»Fagul cioplit și făcut osie va scārții sub greutatea încārcatului, și, înjugați la o oiște de aramă, jun-cii vor trage din greu . . .»

Boii sūnt de o frumuseșce cum nu mai are altă țēră: formele, minunate; ochii, mari și buni, se uită cu blāndeșce; cōrnele, imense dar bine înfipte, sūnt o nespusă bogăție pe fruntea lor albă și pătrată. Când se infurie, priveștiștea e mārēță și dēmă de Virgiliu:

»Cap la cap, își încrucează córnela și se is-
besc cu grósnice mugete, cari fac să rêsune pădurile
și vastele ceruri.«

In tot agrul și castelele romane, dela Tivoli
până la Albano și dela Apennini până la mare, a-
cesta e boul de muncă. Un boar, cu piciorle pe tăn-
jela și rezemat de monumentul din car, îi mână cu
doue hături de cânepă, ce trec printre córnela și se
prind de nări cu un belciug de fier.

Așá trec turmele in Campanie nopti întregi de
a rëndul.

Roma, 1889.

Duiliu Zamfirescu.

Capul albinei.

Anecdotă populară.

Când a fost, cândva 'ntr'o veră,
Un țigan mîncând o pară,
O albină cum sbură,
Drept pe pară-i se lăsă.
— Na, gândi țiganu-acum,
»Pentru ce nu-ți veđi de drum?
»Ce-ți dădu, me rog, prin minte?
»N'aveai loc să treci nainte?
»Cap de muscă, bizălău,
»Zăpăcit și nătărău!
.....
»Cum să scapi acum de ea?
»Gură ici, picior colea;
»Ori cu ciocul te ciupeșce,
»Ori cu o gîră te juleșce? !...

Deci, gîndind așá, eurenđ
Iși făcu și planu 'n gînd,
La ea mîna să-și întindă
Și de cödă drept s'o prindă.
— Me păzesc de cap eu, lasă,
»Că de cödă nici nu-mi pasă!
Dar c'un deget când ajunge,
Hop, albina mi-l impunge.
— Haoleu, mă, ce nerödă! ...
»Dacă mușci tu pe la cödă,
»Fire-ai țepănă să fii,
»Capul dar la ce-l mai ții? !...

Th. D. Speranția.

O cruce română de 212 ani.

Pré stimatle dle redactor! Precând la serbarea
jubileului de 25 ani al jurnalului ce-l redigezi vei fi
intimpinat din tóte părțile române cu bucheturile liti-
rare pentru numărul jubilar al »Familiei«, — eu in
presupunere, că mai tóte acelea vor fi culese din
grădinile vieții lumeșci — vin cu acéstă plăcută oca-
siune a te salutá cu o floriceică luată din stratul re-
ligios-creștin, amintind de un monument vechiu, ce
l'a ridicat pietatea română încă de pe la finea se-
colului XVII, și care — de și apare a fi numai de o
însemnătate inferiöră, părăsit, uitat, culundat in päm-
ent, și espus decompozițiunei tempestăților, totuș —
cred — că meritá a i se conservá memoria, ceea-ce
mai bine se va ajunge, decă i vei primí amintirea
lui in prețitul dtale jurnal.

Pe muchia cölnelor, ce desart tóra Oltului de
tóra Barsei spre sud, lângá drumul dela Poiana Mě-
rului (fostá proprietate a Brancovenilor — acum a
grecilor din Brașov) in trecere spre Tohanul vechiu,
se mai vede o cruce vechie, cioplită cu multá dibă-
cie dintr'o bucatá de petró solidá după stilul bizantin,
in forme cvadrate, dar cu marginale, arabescuri și
inscripțiuni — nu sápatate — ci eșite, după cum le
vedem pe petrile monumentale din România de pe
timpurile acelea. — Inscriptiunile sînt esecutate in
slope cirilice, și — încât le-am putut descifrá — le
reproduc aci pe un fac-simile simplu atát in origina-
litate lor, cât și in transcriere cu litere latine, remă-
nënd la aprețierea dtale de a le tipări — încât ad-
mite tehnica tipografiei — intr'un mod séu altul,
ori a reproduce numai literile in ordinea curente.

(Neavënd in tipografie slope cirilice, le reproducem in transcriere cu litere latine. Red.)

(Pe fața crucii :)

L N.	Tz. I.		
S.	B.		
S.	I S	D.	
D.	S.		

PV.	S.	M	NZ
	N I	K A	
NA	LU	IO	V.V.

A	CHS	A	
M	G.		

(Pe partea stîngă) pomen... roba

Bo.... Coman,
Nedelca... iane,
Stanca.
1678.

(Pe partea dreaptă) intru ruga stului
Chram pr. podovei
Paraschivei, intru
șilele craiului
Apafi Mihai.....
luna lui Noivrie
14..

L. ZRPN

Lăsând archeologilor mai dibaci să mediteze și
iterpreteze literile singuratece și resipite de pe mo-
numentul acesta, nu putem retăce impregiurarea
demnă de amintit, că crucea acéstă a fost redicată
pe un timp, când in Ardeal crucele erau persecutate
de reformații calvini. Inse — fie că locul unde e pusă
e mai ferit. — fie că arpele austriace se apropiau
catră aceste margini ale țerii, creștinii noștri resu-
flând mai lesne, in tradițiunea lor de vechiul »siste
viator« și in pietatea lor religiösă creștină, acum
cutezau a redică crucele pe marginea drumurilor in
convingerea că :

- »Crucea e păzitöre a tótă lumea ;
- »Crucea podóba bisericeei ;
- »Crucea stăpânia împărăților ;
- »Crucea întărirea credincioșilor ;
- »Crucea mărirea angerilor și —
- »Dracilor rană.«

... pe timpul, când s-a făcut simțova crucii, ar fi existat redactori de jurnale ca în ziua de astăzi, ar fi mai adăugat la ea:

»Crucea e spriginul redactorilor, d'a puté fi îndelung răbdători!«

Valete — la mulți ani!!

Scris-am în Tusculul retragerii la Bran, în 10 iunie, 1890.

I. cav. de Pușcariu.

Mai multe fapte și mai puține vorbe, mai multă activitate și mai puțină comoditate, mai mult interes general și mai puține interese particulare egoistice, mai multă iubire frățească și mai puțină ură personală, preste-tot: mai multă viață religioasă-morală și mai puțin indiferentism, — decât voim să ne bucurăm de existență și viață națională trainică și respectată de toți.

Nicolae Popea.

La poeții — bocitori.

Tăceți cu-a vóstre doine dulci,
Tăceți, o! cântăreți!
Sânt bune de copii să-i culci,
Mai bune de orbeți.

Când țera strigă, voi durmiți —
Topiți de dor și-amor;
Tot ospetați, ve tot bociti,
Că traiu-i trecător —

Și ziua mare, somnoroși,
Voi aiuriți mereu,
Sburliți și bugeți, ochii roși...
Uitați de Dumnețeu!

Voiți ca țera pe mormânt
Să ve 'mpletescă flori —
Lăsați nu mai impleți cel vânt
Cu bécete și hori —

Sculați, luați spada, cornul luați,
Să ved de mai puteți;
Poeți sunteți ori, me iertați,
Cimpoi pentru orbeți!

A. D. Mureșianu

Brașov, 6/18 iunie 1890.

Domniei sale domnului Iosif Vulcan, redactor al „Familiei”

Oradea-mare.

De douăzeci și cinci de ani »Familia« imprășciă lumină în familiile românești. Te salutăm cu frățească dragoste în ajunul jubileului acestei îndelungate și rodnice activități în folosul limbei, al literaturii și al culturii române, și-ți dorim fierbinte să poți serbă, în impregiurări mai fericite pentru noi toți, și jubileul de cincideci de ani!

Redacțiunea »Gazetei Transilvaniei«

Dr. A. Mureșan.

Doi sentimente am simțit predominant în inima mea cu predilecțiune: amorul patriei și facerea de bine.

I. Slavici

Ideile sânt ca pulberea de flori, și întocmai precum cele mai multe flori se scutură sterpe, decât pulberea din anumite alte flori nu străbate la ele, ca să le facă roditoare, pulberea de flóre ce sbóra risipită prin aer nu în calicele ori-și-cărei flori se prinde, nu pentru ori-și-care flóre e germen de viață roditoare: se caută numai care pe care se 'ntelege.

Ioan Slavici.

Copiii sculptorului Valbudea.

Nu e vorba de vr'un studiu fizic — séu psihologic. Astfel nu e vorba nici de acei drăcușori gingași cari totă ziua-ți impuează capul cu nebuniile lor și-ți dau — pe lângă bucurii — atâtea grigi și supărări — artistul fiind încă credincios artei; — ci de acei copii fără exigențe, mai cu minți, mai așezați, cari nu-ți turbură întru nimic liniștea și stau nemișcați în colțul și pe piedestalul lor: e vorba de studiile de copii ale sculptorului.

Când în noiembrie 1882 luam singur în publicitate apărarea operelor prezentate la concursul pentru străinătate, între cari — pentru sculptură — eră un bas-relief represintând pe Adam și Eva, eram sigur că încrederea ce aveam în talentul tinerului Ștefan Ionescu nu va fi înșelată. Așa dar înțelege ori cine, decât — întors în țera — m'am grăbit să-l vizitez spre a constată de visu, cu acea satisfacțiune pe care și-o dă o prorocie implinită, progresele realizate, în operele pe cari artistul le adusese cu sine.

Găsiți, între altele, în salonul modest — ca întreaga fință a artistului — dar cu gust arangiat, din strada Sfântul Spiridon-Nou, trei statui în gips bronzat, studii de copii infățîșând *Prima lecțiune*, *Fiorii apei* și *Saltul în apă*.

E interesant de observat preferința ce are Valbudea pentru subiecte dificile, gustul d'a surprinde impresiunile repeși, expresiunile momentane, cari tot-d'una au fost pietra de încercare a marilor artiști! *Durerea* lui Laocoon séu *Zîmbetul Giocondei*.

Dați-i un model vulgar, ordinar, banal: el nu va face nimic; cu totul altceva inse când îi veți cere să intrupeze sentimentul de satisfacțiune al *învîngătorului* sêlbatec, séu isbucirile neputincioase ale spasmelor *nebuniei*. Er când va luă ca model un copil, el va căută să alégă situațiuni originale, în cari dificultatea să nu fie ușor de invins. Și cu privire la studiile ce ne ocupă, dificultatea e cu atât mai mare, că modelele ce sculptorul și-a ales, sânt luate din acea vîrstă de tranziție, nehotărîtă și prin urmare ingrătă, în care omul nu mai e copil, făr' a fi inse nici adolescent și care, o atare, cere o observațiune îndelungă, un gust deosebit în căutarea formelor, o știință adâncă în tratarea părților anatomice, un farmec gingaș în interpretare și multă eleganță în modelațiune. Apoi subiectele tratate, cu deosebire *Fiorii apei* și *Saltul în apă*, sânt momente atât de repeși,

incât abia un aparat de fotografie instantanee le pôte prinde și ficsă. Deci se mai cere artistului, pe lângă însușirile de mai sus, un ochiu ager și profund observator, o amintire durabilă a momentului și a es-presiunei.

Prima lecțiune represintă un copilaș care, ședând pe un trunchiu, privește cu luare aminte la literile cărții ce ține pe genuchi. El le urmărește cu degetul, ca și cum ar vré să-și dea bine sēma de înțelesul, încă ascuns lui, ce ele cuprind.

Posițiunea firéscă, — fără nici o silnicie, — atențiunea incordată cu care se plécă asupra cărții sale, și membrele-i delicate, ne fac — de și nu e frumos in înțelesul vulgar al cuvântului — să sim-patisăm cu acest copilaș și să compătîmim că o pré mare silință îi va fi fatală.

Fiorii apei, copilul care hesită să se arunce in apă, escelează prin espresiunea de témă, de îndoiélă, ce face — când te gândesci să sari cald-cald in un-dele reci — să-ți trecă fiori prin tôte vinele și să ți-se sburléscă toți perii pe trup.

Priviți-l cum stă cu mânilé strînse pe inimă, ca și cum acesta ar fi inghețat de tot, ar fi incetat de a mai bate. Pare că simți, vèdându-l, că intr'ensul inima e — cum ȃice poporul in cruditatea lui de es-presiune — numai cât un purice. Emoțiunea e așa de visibilă, că ilusiunea vieții: a momentului, a es-presiunii represintate, e complectă.

A treia statuă, *Saltul in apă*, ne infățișeză pe ștrengarul indrăsneț, care nu se teme nici de adân-cimea, nici de recela apei, simțindu-se in elementul acesta ca in elementul lui. Pentru el o bae e, ca și pentru o lebédă, un deliciu. Étă-l, cum se pregătește să se arunce bărbătește tocmai unde apa e mai adâncă, unde face ochiuri, unde ferbe in volbură.

Cicluul acestei vârste se complecteză cu *Copilul dormind*. Acesta e remarcabil prin abandonul corpu-lui, fericit că pôte să guste odihna in tótă intinderea membrélor, culundat in acel somn plin de negrige al nevinovăției, al copilăriei, pe care omul inzădar ar vré să-l aibă până la sfērșitul ȃilelor!

Astfel increderea ce avusesem in novembre 1882 in talentul tinerului Stefan Ionescu, eră pe deplin ade-verită: Necunoscutul absolut al școlei nōstre de bele-arte de atunci, persecutatul de odinióră, este valorosul sculptor Valbudea, este invingétorul de astădi.

A. C. Șor.

Dealul Costănei.

*L*égănul prunciei mele
Are 'n faț un deal măret,
Frătior din alte dăți,
Când sburam ca păserele
Peste el cu alți băeti.

Prunc fiind și cu ca pruncii,
Trierai cu drag și dor
Culmea lui și-al lui picior,
Când mânăm la cōstă juncii
Pe la dricul florilor.

Dar plecând apoi prin lume,
Mult prin lume petrecut,
Și tânjiam de dorul lui,
Dorul dealului anume
De sub crēsta codrului.

*Me 'ntorsei din lumea largă
Dup' un șir de multe veri
Și prefaceri și schimbări
Am aflat sub culmea dragă.
Culmea 'ntéelor plăceri:*

*Băetani 'mbărbățiră,
Pe bărbați i-aflai moșnegi,
— Aspre-s ale firii legi! —
Ér moșnegii pribegiră
La strămoșii lor pribegi.*

*Numai dealul deal se vede
Și la pisc, și la picior:
Primăvéra-i dalb fecior,
Tōmna-i moș, și moș se crede,
Lins de bruma nopșilor.*

Costăna, in 15 maiu 1890.

V. Bumbac

Creșcerea tinerimei.

Plato, marele filosof al anticității, numește *creș-cerea tinerimei* cel mai mare lucru între afacerile ome-neșci. Și mare lucru și este in adevér, căci, in tine-rime fiind dat viitorul omenimei, ómenii vor fi tot-déuna așa, precum ei au fost crescuți să fie. Adevérul acesta a servit ca indreptar tuturor celor ce au avut ținte clare in ceea ce privește viitorul societăților, in cari le-a fost dat să lucreze ca factori hotăritori. Astădi încă ce vedem?! Décă cuiva i-ar mai trebui dovezi despre importanta, ce se atribue *creșcerei ti-nerimei*, nu are decât să reflécteze la laptoi, că po-litica militantă tinde a luă in mână séu cel puțin a influință *creșcerea tinerimei* nu numai din școle, dar chiar și din familii.

Cât pentru factorii chiemați de a conduce *creș-cerea tinerimei*, nu trebuie să se trecă cu vederea, că între aceia primul este *familia*. Am ținut a constată mai ales acest adevér și a-l pune in vedere scriind in o fōiă, ce se numește »Familia« și care e menită a promovă cultura in *familiă*. Puterea, cu care e dat *familiei* a lucră in sfera *creșcerei*, se pôte aseménă cu puterile elementare. Influența ei pe terenul *creșcerei* e covêrsitóre. Și rolul principal in ceea ce privește *creșcerea in familiă* este dat de énsași natura *mamei*. Impresiunile, ce ea le esercită asupra copiilor sei, sânt cele mai adânci și mai dăinuitoare. Énsuși ca-racterul acelora se datorește, partea cea mai mare, influențelor și inspirațiunilor, ce ei primesc dela *mama* lor.

Asupra *mamei* prin urmare și zace cea mai mare responsabilitate de a se ocupă de *creșcerea* co-piilor sei. In multe lucruri *mama* pôte să fie suplinită de alte femei; ingrigirea inse, ce ea e chieamată a da *creșcerei* copiilor sei, aceștia nu o pot primí dela alt cineva. De aceea s'a susținut și se pôte cu tot drep-tul susține că, décă *creșcerea* nu dá rezultatele dor-rite, de sigur una din cauzele principale e, că *mama* séu nu e capabilă, séu își áta de datorința ei de *mamă*. Acest adevér inse conține in sine cea mai viuă admirațiune pentru cei ce au menirea și dorința de a promovă cultura némului lor: ca să ingrigéscă să fie in sinul aceluia cât mai multe *mame* capabile și devotate sublimei lor chieamări de *creșcétóre*.

(Sibiú.)

I. Popescu.

Stimate domnule Vulcan,

In viața unui organ de publicitate douăzeci și cinci de ani nu-s așa de mulți: înse rar se întâmplă ca redacțiunea să rămână și măcar un pătrar de secol în mâna aceluia, care a pornit periodicul.

Acosta sorte o ajunsese domnia ta astăzi, și nu știu că lauda acestei zile cuvine-se ore numai redacțiunii, ca celei ce a ramas statornică în lucrul greu îndurat atâta timp în serviciul publicității; ori că poate și publicul cetitor este de a se felicita, că în organul beletristic «Familia», condus cu prevedere bună, a aflat un centru creșcare de lumină literară, științifică, culturală, socială.

Cred că istoria Românilor de pe anii 1865—1890 mimenă nu o va pute scrie, de nu va băga în seamă tezaurul cunoștințelor, cari într'alte se află depuse și în periodicul «Familia»; — pentru că acest organ, pe lângă ce atinsese întâmplările de zi, mai fu și loc de întâlnire pentru mulți erudiți în teluritele ramuri ale științelor; — pentru cultura limbei «Familia» a adunat și a publicat monumente prețioase chiar și din părți dintre cele mai puțin cunoscute; lumina acestui felinar sincer pătrunse în ținuturi dintre cele mai uitate, și de pretotindinea știuse să scote la ivelă și să împărtășească după cuvenință cele adevărate, cele bune, cele frumoase, cele folositoare, câte găsim de ajuns în ori și care parte locuită de Români.

Colaboratorii, de a căror atențiune nu scăpase nimica, fie cât de neînsemnat la părere, ce prezintă ceva tezaur original și caracteristic, înălțară «Familia» la trepta unei colecțiuni respectabile de enciclopediă românească: pe atâta să fie însuflețiți și de aci încolo, și încă »doit cu miile« să se ivescă din toate ținuturile a înăvuit colecțiunea tezaurului lingvistic, etnografic, artistic, istoric, arheologic, topografic, — cu un cuvânt a tot ce are preț științific și cultural, — și ce incăpe în cadrul unui periodic cum este «Familia».

Meritul de a fi pornit în direcțiunea acosta și de a fi purtat greutatea zilei este al domniei tale, stimate domnule! înse nici colaboratorii, cari ți-au urmat esemplul, nu se pot lipsi de lauda rezultatelor de pân' aci; — numai cu ostenelă încordată și cu nisuiță sinceră se poate ajunge propusul ori și cărei ținte laudabile!

Primește, te rog! sentiamentele stimei adevărate cu care rămân

Al domniei tale

Lugoș, în 14/26 maiu, 1890

deobligat:

Victor Mihályi de Apșa.

R e s p u n s

la scrisoarea unui prieten.

Pe câmpul neted, invăit
Cu holde aurite,
Viața se streacă lin
În clipe fericite.

O mândră horă s'a întins
La mijloc de câmpie,
Cântări voioase se 'mpreun'
Cu glas de ciocărlie.

Flăcăi și fete prinși de mâni
Ca florile 'n cunună,

Pășesc domol ș-apoi cu foc,
Cum fluierul le sună.

Și de pe tronul-i de safir
Blând sôrele privește
Și raze scumpe el cu drag
Prin lume împărțește.

Dar etă colo la apus
Nori negri se arată;
Ei cresc mereu și fața lor
De fulgere-i brăzdată.

Vesduhu 'ncepe-a clocoti
Ș-un muget surd el scote . . .
Pământ și ceruri, munți și văi
Se îngrozesc cu tôte.

Și ori ce joc și ori ce cânt
De-odată încetază,
Și om și paseri spăimântați
Spre cuiburi se 'ndreptază.

Intrebi, amice, de ce ați
Pe ardelene plaiuri
Nu se aud ca alte dăți
Cântări cu mândre graiuri?

Cum vechia liră dintr'odat'
A încetat să sune?
Ore nepoții nu mai știu
Acum s'o mai instrune? . . .

Pe-a noastre plaiuri s'a pornit
O cruntă vijelie
Și peste tot au amuțit
Cântări de bucurie.

Un singur glas străbate ați
Moșia strămoșească:
Săriți, Români, ca să proptim
Coliba părintească!

Brașov, maiu 1890.

Andrieu Bârseanu.

Doze vorbe ale lui Lamartine.

Avea șeptedece de ani când l'am cunoscut. Un trecut ce dă esperința lucrurilor și a omenilor chiar unui poet.

Pare că-l ved; nalt, mlădios elegant în mișcări; cu gesturi cam studiate, puțin teatrale; pare că-i aud vocea sonoră, graiul insinuant, pătrunzător. Semenă că știe bine, că la el nimic nu este trecut cu vederea, nimic nu rămâne neobservat, neanalizat. Imi părea un tablou ce singur se arată, ce voește a impune admirațiune.

Și fusesem recomandate de viconte d'Ancnal, un amic ce-i făcea multe servicii bănești, lui, cărui nu i mai ajungeau sutele de mii pentru a satisface lueșul fabulos ce inventă nemărginita-i imaginațiune. Totd'auna am fost și eu și mama primite cu simpatie, pot dice cu căldură.

Odată îi dusesem un manuscris ce nu aveam curajul a-i arată. Îndată ce-l zări, el singur mi-l luă din mâni, îl desfășură și începui a-l citi. Subiectul era românesc. Începurăm a vorbi de România. El/cu-

noștea bine țera. Omen și impregiurari. Fina unui
din creatorii acelei școle politice franceze, carii simt
trebuința d'a întări pretutindene rassa latină, pentru
a asigura viitorul Franței, el cu nesaț îmi repetă cât
dorește ca românii să înainteze prin cultură.

Când ne-am despărțit, cu solemnitatea unui
oracol, îmi mai ăise: »Spune Românilor să aibă cu-
ragiul a făptui cum vorbesc; ei vorbesc așa de
bine!»

Apoi, ca cum nu ș-ar fi exprimat bine cugeta-
rea, îndreptându-se, el adăogă: »Adică nu vorbesc, ci
simțesc bine românii, căci de vorbit este dureros a-i
auzi cum numai de reu vorbesc unii de alții. Nu
cunosc omeni, nu cunosc popor care atât să se hu-
lăscă, cum o fac românii și acesta nu numai între
sine, dar și față cu străinii. Și totuș sunt mai buni
decum o ăic ei ênșiși!»

Peste trei ăile părăsii Parisul. Aceste au fost
cele de pe urmă cuvinte ce auăii din gura lui La-
martine.

Constantina de Dunca Chianu

Mișcări literare la Românii din Bucovina dela 1775 până in 1889.

(Fragment.)

Gn răstimpul dela 1775—1889, intr'acest timp de
114 ani, n'au fost Românii din Bucovina ne-
conținut tot într'ună de activi pe terenul literar.
Și intru adevăr, nici că putea fi altmintrea!
Mișcările literare au și ele condițiunile sale ne-
apărate, impulsurile sale favorabile. Când lip-
sesc acestea, seu când se pun piedici grele in cale,
atunci și mișcările literare nu se pot produce, nu pot
sporî după dorință.

La Românii din Bucovina au fost in prima ju-
mătate a acestui răstimp, până cătră anul 1848, niște
impregiurări atât de incurcate și de nepriincioșe, in-
cât numai de o mișcare literară deosebită nu putea
fi vorba. Las' că și la incorporarea Bucovinei nu pre-
erau in părțile acestea multe școle carile să fi deș-
teptat și să fi împins pe omeni la o activitate mai
intensivă intelectuală și să-i fi indemnat la lucrări
literare; școla putnă de atunci abia producea băr-
bați cari trebuiau bisericii!

După ocuparea țerii inse, sub administrațiunea
militărescă (1775—1786), drept că se stabilise o or-
dine în țără și se și înființaseră mai multe școle, se
organizase biserica, se creaseră mai multe condițiuni
pentru o cultură spirituală, se deteră și indemnuri
spre facerea de cărți didactice, s'ar fi putut așa dară
pene începutul unei mișcări literare; dar toate ace-
stea nu folosiră mult, una, că omenii de atunci erau
stăruiați, neliniștiți și nedepriinși cu noua stare de luc-
ruri. Șer alta, lipsiau cu deseversire bărbații cu cul-
tura și învătății cari să se fi știut folosi de disposi-
țiunile binevoitoare ale guvernului și să fi început și
înreținut această mișcare literară!

De lângă acest neajuns se mai adause incurând
altă. Administrațiunea dreptă și binevoitoare milită-
rescă încetă in anul 1786, și împreună cu ea, și grija
noastră pentru cultivarea și dezvoltarea locuitorilor
de la sudul lor propriu, pe o temelie națională. Bu-
covina se deslipi de guvernul central din Viena și

impreunată politicește și judecătorește cu vecina
provință Galiția, de care împreunare nici astăzi n'a
scăpat deplin, judecătorește nu, măcar că in anul
1793 se vedu greșela împreunării și se recunoscă
disparitatea locuitorilor in graiu, religiune și datini;
și măcar că, dela 1848 încôce, fu Bucovina decla-
rată ca țără proprie, ca țără de coronă, autonomă și
nedependentă de guvernamentul altor țeri, și măcar
că, dela 1861 încôce, se bucură, ca și celelalte țeri
și regate, de o constituțiune proprie, de o autonomie
deplină!

Impreunarea Bucovinei cu Galiția a împins cul-
tivarea locuitorilor ei pe alte căi, și a dat invătă-
mentului din țără o direcțiune defavorabilă unei des-
voltări naționale, și astfel s'a zădărnicit, pe timp mai
indelungat, ori ce început de vre-o mișcare literară.
Cultura națională dispără din toate școlele puține din
țără, până chiar și din institutul de studii teologice
de pe lângă episcopia drept-credincioasă din Cernăuți.

Acastă stare de lucruri dăinuî până cătră anul
1848. Eră o amorteală intrăgă printre Români. Ome-
nii deveniseră șfioși și fricoși. Nime, afară de câteva
abateri onorabile, nu cuteză să se mișce, să spună
seu să scrie ceea ce simția și ce-i zăcea pe inimă.
Tăceau ca piticul. Atât de tare îi apășase și-i tero-
risase despotismul politic și ultramontan de pe atunci!

Cu totă această tristă stare de lucruri, spiritul
național numai amorteșe, dar nu dispăruse cu dese-
versire din inimile Românilor bucovineni. Se găsiu
âncă ici cōlea printre ei bărbați cari, împinși de bu-
nul lor geniu și ațitați neconținut de mișcările și pro-
ducțiunile literare ale confrăților lor din Ardeal și
Ungaria, din Moldova și țera românăscă, întretineau
in pieptul lor focul sacru al naționalismului și dorul
nestins de a se manifesta și ei in mod propriu na-
țional; și nutriau ne șeunș, dar nu cutezau să ășă
cu ei la lumina mare!

Dr. Ion al lui G. Sbierra.

Flori de soc.

Gite, soro, flori de soc.
Știi tu, ci-că dă noroc,
Dacă l'ei fură, pe lună,
Și le-i pune 'n așternut.
Intr'o lună,
Fără drum de răsbătut,
L'ai găsit,
Ai și fugit . . .»

Amândoue, cam trecute
Și cam slyte,
Să pândescă s'ășegară
Luna să resară.
— „Răsai lună cu noroc
Și vrăjește flori de soc,
Bine, nōptea, le usucă,
Puilul să ne-aducă;
Bine, nōptea, le așterne,
Cavem zestre noue perne
Și colțuci
Și tăvăluci,
Bine puilul să ne-aduci.»
Și furară
Și plecară
Și pe flori mi se cultură,
Dumicată, cu miros,
Așternute bucovos . . .»

— E-hei, soro, — le șopti
 Un flăcău a doua și.
 Și de-ar face socul flori
 Intr'un an de doue ori,
 Și de le-ar vrăji, nu luna,
 Ci și sôrele intr'una,
 O fi, or n'o fi păcat,
 Vi s'a dus de măritat,
 Că și florile de soc
 La ce-i tinăr dă noroc...
 Ce e tinăr, e cu spor
 Și tôte-s la vremea lor!

Bolintin, maiu 1890.

Radulescu-Niger.

Incurcătura țigănescă.

Snovă.

Un țigan, cum făcuse cum dresese, furase o găscă și o curcă dintr'un sat mai departe, și le pusesese pe una într'o dășagă și pe aialaltă într'altă dășagă, luase dășagii la spinare, și plecase spre sălașul lui.

Ce se gândi el pe drum? ... Decă l'o întrebă cineva ce are în dășagi, el, ca să nu-l prindă ca pe un prost — te pomenești c'o fi taman păgubașul! — să spue că într'una are o baniță de orz și într'alta una de ovės.

Și tot dicea în gând: »ho banița da horzu, și huna da hovăzul!« ca să nu cumva să uite de s'o întâmplă să-l întrebe.

În cale-i eră o pădure.
 Un român plecase și el încotro avea țiganul
 drum, și umbrându-l repede, îl sôsi de pe urma.

Ce-î veni românului glumeț, când vădă pe țigan de departe, cu dășagii pe după gât, să-l spërie dela spate.

Se apropiă de el incetinel, cu băgare de sémă să nu-l audă țiganul, și, când ajunse lângă el, strigă colo restit la el:

— Ce-ai în dășagi, țigane?

Țiganul, spëriat, respunse repede întorcându-se înapoi:

— Ho banița da gâsca ș-alta curca! ...

Apoi, după ce se gândi nițel, vădend ce spusese, dise:

Ptiu! spurcă-te-aș da gura murdara,
 Ma facuși da hocara!

Dumitru Stăncescu.

Cugetări.

Deosebirea cea mare între lumea reală și cugetarea asupra ei este, că în această din urmă punctul de căpetenie sânt principiile și ideile generale, care determină configurarea celei dintău; pe când în lumea acesta principiile și ideile generale nici nu există ca atare, ci numai incorporate și specializate în mîile de arătări individuale deosebite în care se mișcă viața, de aceea proclamarea de maxime obștești deduse din cugetarea asupra lumii nu pot să aducă prin ele înseși nici un bine, ci trebui îndreptată luarea aminte asupra propunerii formale speciale pe cari le întelnim, cari voim să îndreptăm mersul ênsuș al vieții; căci principiile gene-

rale sânt productul creerilor noștri, nu ai lumii din care numai le culegem.

*

Regii, dominatorii popórelor, nu au atâta însemnătate istorică cât psihologică. Avend o sferă mai întinsă de lucrare, în ea se pôte mai bine vedé de ce e capabil omul în bine și în reu.

*

Cele mai multe din faptele și apucăturile ome-neșci nu sânt productul rațiunei și a cugetării, ci a unui obicei înrădăcinat ce sémână mai mult cu instinctul. Aceste sânt totodată cele mai trainice și mai greu de smuls din sufletul seu, pe când cele ce derivă din rațiune sânt numai întâmplătore. De aici provine pericolul aplicării sistemelor deduse prin reflexiune în viața practică și din însemnătatea respectării tradiției. Tot rolul ce-l pôte avé rațiunea, este de a îndreptă starea dată, astfel ca să o apropii tot mai mult de idealul întrevédut de cugetarea pură.

*

Sufletul omului sémână cu o apă limpede și adâncă. În fundu-i se prevede și malul pământului și cerul nesfêrșit.

*

Mai frumoasă e icóna naturei resfrântă în oglinda apelor decât aievea, ce ne incungioră. Care este farmecul ce produce acesta? Respunsul este, că lumea idealisată, cea resfrântă... fie de oglinda apei, fie de sufletul omenesc, e superióră realității. De aici se pôte judecă ce drept are realismul în artă.

*

Din marea vecinic mișcată se înalță continentul fix, statornic și trainic, dar pornit din sînul ei și brăzdat de săpăturile valurilor sale. Tot așa se înalță produsele gândirii omeșci din adêncul simțimentului seu.

A. D. Kropotkin

Aquarele.

I.

In Răsărit.

Se desfășoră raza 'n răsărit. — Păleşce mândra auroră, s'arată fratele ei sôrele; — soșeșce blânda diminetă.

Ca schintei d'argint pe ramuri chiciura tremură. — Întunecósa ceță de pe pământ s'aredică. — Sclipeșc cărările.

Din depăriări ométul în fulgi arginții se cerne. — De grije intristate ciripesc paserile.

Pe coșuri s'aredică cenușii și gróșe fumuri. — Drumeții la mers se 'ntețesc; de ger au fețele 'mbujorate.

Se pierd amanții pe cale. Ca punte abia se mai ved mișcându-se 'n zare. Ca boltă alea pe dênșii îi cuprinde. El merge de mână cu ea și 'n taină se pierde, se pierde. — Ea ride, el ride, ér Eco din maluri răspunde. — S'ăședă. — Pe trunchiuri bêtrâne ei cad oboșiți. — Adună 'n dumbravă gherlante de ederi. — Cu capul pe sînu-i iubita-i adôrme. Pe frunte iubitu-i îi pune cununi. — Suride. — E visu-i frumos și ferice? Suride și dênșul și 'n gând face planuri. — S'aude pe crengă sus buha țipând; rêsune de clopot și urlat de căne. — Tresare copila, tresare și el. — Ușor o atinge, din somu o deștêptă. — Ca rouă 'n gene îi tremură lacrimi; el vede ș acum ei plâng amândoi.

*

II.

Vênatorul.

Pe țermuri de lacuri adôrme voinicul; cu dên-
sul el pôrtă și arc și săgeți. — El vré să vênaze în
munți căpriore.

Se jôcă pe unde a sôrelui raze și culmea pă-
șeșce acum spre apus.

E séră.

În trestii adie zefirul. Pe colcoți de valuri so-
sesc, vin la mal Naiade și đine. — S'apropie tôte, voi-
nicul atinge pe umeri. — Pe coifă și pe arcu-i acum
se sfădesc.

Îi mângăie pêrul, s'atinge de sînu-i; o horă în
préjmă-i cu tôte-au făcut.

Desprinsu-s'au érá; pe față-l sărută; îi pune la
capu-i de curpeni cununi. — Îi fură săgéta și înima-i
fură; apoi sfîose tôte-l sărut.

Îi tremură pleópa ca raza de lună ce luncă 'n
taină acuma pe lac; dar el tot se face, se face că
dôrme și pân la ăiuă îi tot desmierdat.

III.

Despărțirea.

De flori, ca grădina, e plină liveda: ér séra
frumósă și dulce ca 'n raiu. Stau triști, ei a-
manții, stau triști sub salcâm. — Ca fulger de re-
peđi minute se scurg. — Ea 'ntinde o mână sfîosă și
rece. — El tremură: »Adio« șopteșce încet. În picuri
șiróe de lacrimi ea vèrsă. De milă copaciul își scu-
tură flórea. Suspină copila și fruntea își plécă; ér el
pe dênsa îi pune un sărut »adio« rêspondé și dênsa
acuma. = Sînt muți de durere. — Târđiu mai in-
gână încet »nópte bună.«

C'al greerului 'n érbă li-e glasul de trist.

Smară.

Toti pentru unul și fiecare pentru toți.

O națiune nu este decât o familie mare, com-
pusă din milioane de membri, cari toți vorbesc
aceleași limbă și au aceleași obiceiuri, toți tind spre
același ideal în viitor, toți sînt între dênșii frați de
același sânge.

De unde urméză că, pentru a-și puté vedé vre-
odată realizat idealul la care aspiră cu toții în viitor,
toți fiii aceleia-și națiuni trebuie să trăiescă între dênșii,
pe pământul moștenit dela străbunii lor, întocmai ca
niște frați buni în familie, iubindu-se și ajutându-se
unii pe alții în tôte împregiurările vieții; lucrând fie-
care, pe cât îi stă în putere, nu numai pentru binele
seu individual, ci și pentru binele fraților sei de ace-
lași sânge, pentru prosperarea națiunii întregi. Cu alte
cuvinte: Toți pentru unul, la nevoie, și fiecare pentru
toți!

Unde nu este unire și sprigin reciproc între fra-
ții de același sânge, nu pôte să fie progres.

Ore fiii națiunii româneșci implinitu-și-au până
acuma cu toții acéstă mare și sfântă datorie, ce au
unii cătră alții? . . .

În măsura în care tot Românul se va pètrunde
pe viitor de acéstă datorie însemnată, se va îmbună-
tăți mereu sorta marelui familii, ce se numeșce »nați-
unea română«, și se va apropiá din ce în ce mai
mult de idealul nostru național.

ROMÂNIA, 1941

P. Dulfu

Originalului viu al unui portret.

Sciú, da! c'a feței tale icónă-i ne 'ndoios
Odorul cel mai gingaș și cel mai prețios,
Ce 'n tristele momente, când nu te am 'nainte,
Să-mi facă și mai vie aducerea-ți aminte.

În ochii ei găsi-voi duióșii ochi ai tei,
Ce se resfrâng într'ênșii și gându-mi, plin de ei;
Cu drag îl voi trimite spre clipa de iubire,
Ce-mi promitea prin graiu-ți un véc de fericire.

Dar nici când mângăere nu-mi va aduce ea,
Icóna-ți zugrăvită, la suferința mea;
Aceste luze scrise nu vor puté să-mi spună
De dor, de neuitare, de dragoste nebună.

Ș-ori-cât i-aș scobí pieptul nebul, aprins de dor,
Nu voi aflá un suflet, ș-un suflet iubitor,
La dor să pună capét, dând înimei iubire
Și 'n ris să schimbe lacrimi dând vieții fericire.

Iubirea-mi e pré mare și pré adânc pètruns
De vorbele-ți dulci pieptu-mi sèrman, spre-a-i fi d'ajuns
Închipuirea numai a feței tale vie:
Șin, ochi, și buze scrise pe-o sérbedă hârtie.

Ce-mi trebuie sînt ochii-ți în ochii mei perduți,
E buza ta lipită d'a mea lăsând tăcuți
Iubirea-ne să-și spună, în strînsă 'mbrățișare,
Tot focul ei prin graiul de lungă sărutare.

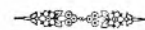
Și sîn la sîn atunci, când de-
Viu inima se bate pe alta 'mpresurând,
Cu lanț de brațe trupuri de dulce se 'mlădie,
Să-mi spui decă-mi mai trebui icóne de hârtie . . .

Juliu Rosca

Pe basa rezultatelor obținute de Bacteriologie, Igi-
ena ar fi în stare să împedecé ivirea celor mai multe
bóle, decă statul și societatea ar aprecia și legiferá resul-
tatele acestor sciințe; dar va veni timpul, când legile igi-
enice avénd o valóre absolută pentru fericirea omenimei
întregi, vor deveni preponderante asupra legilor conven-
ționale, basate pe prejudețe, pe obiănuire, pe credințe și
pe fapte séu interpretare.

Dr. Victor Babes.

Fiindcă o cã o poezie, e de ajuns cunóșcerea al-
tărilor pentru a o apretid, e indispensabilă priceperea
artei; și pentru a o simți, se cere inima . . .
— Așfel tul mi l'a tălmăcit dascălul; arta profe-
sării în rezim . . . o profesóra.

I. C. Iancu.

Frate Vulcan !

Ai ajuns la un dor al juneței tale!
Imi aduc aminte, că atunci când eram la
colaltă și visam de cultura și viitorul poporului
nostru, cât foc național ardea in inima ta, și
cât spor de lucru promitea spiritul teu!

Și te-ai și pus la lucru; — și ai lucrat
25 de ani! 25 de ani, de regulă o jumătate de viață
de om! 25 de ani ai fost diașul literaturii românești,
ba, mai mult decât un diaș, căci acesta lucră pe și
ore otărite, dar un redactor acuș se culcă mai târ-
diu, acuș se scolă mai de dimineță decât un diaș,
căci publicul impacient îl așteptă, ca să sosescă cu
productele sale la ora otărită!

Ah! câtă neliniște, câtă iritațiune și câte neplă-
ceri sânt legate de redacțiunea unei foi, — mai ales
la noi! Ah! câtă greutate ar fi acesta pentru unul,
fără iubire cătră popor, fără chiemare cătră literatură!

După 25 de ani de muncă, vin ca să te fericesc,
căci ai putut să ajungi la dorul juneței tale, ca să
lucri pentru cultura poporului teu, ca să fii amicul
și ôspele iubit al familiei române!

Ți-ai implinit și o sublimă datorință in viața
națională, érá conștiința despre acesta, să-ți fie cea
mai mare mângăere și recunoștință.

Te fericesc la jubileul »Familiei« române și do-
resc, ca Ddeu să-ți deie încă puteri destule, ca să te
mai poți pregăti și de alt jubileu al »Familiei« nôs-
tre, și apoi să-ți veđi și alt vis — al înființării tea-
trului român — aieve implinit!

Sălutare!

A. Mari' en la ruz

După bal.

Qin ziua 'n care te-am vęđut,
Cu chip atât de dulce,
Ca un vęrtej necunoscut
Simții c'o să m'apuce.

In ochii tei, adânc cerniți
De-un foc care-i consumă,
Citiit-au ochii mei uimiți
De patimi raiuri sumă.

Ér duhul teu pętrunđător
Din buză stacojie,
A 'ncins din nou flacări de dor
In inima-mi pustie.

Eri, in strălucitorul bal,
Păreai o visiune,
Și or ce compliment banal
Simțirea-mi nu ar spune;

In admirare ședeam mut
Și nu găsiam cuvinte:
Ah! numai să fi priceput
Tăcerea-mi elocinte!

Și când, la vals, strîngeam cu foc
Mijlocu-ți de albină.
'ș fi voiți să șbor pe loc
Spre vecinica lumină

Și in vęzduh călătorind,
Lipiți unul de altul,
Să merg amoru-mi povestind
La stele și la Naltul.

A fost destul să me privești
Și să-mi suriđi in cale,
Pentru ca să me 'ntinerești,
Imbętrânit de jale.

Deci, cătră tine, suflet blând,
Me 'ndrept fără sfielă,
Căci in pept simt reinviând
O lume ideală.

Pętruns de farmecu-ți subtil,
De tainicele-ți șopte,
Ér stau plângęnd ca un copil,
Veghiând in mieđ de nôpte.

Și fericit me socotesc
In lacrimi și suspine,
Căci astfel simt că viețuesc
Gândindu-me la tine.

T. G. Djuvara.

Românii și Românele, inainte de tôte să fie: cu
conștiință națională deșteptată, — in tótă pri-
vința, pe cât numai se pôte, să fie cu luare aminte!
toți, deștepți și deștepte! cu iubire, cu dor (adeverat
și nu fățărit! —) de nēm și de interesele curat ro-
mânești și pentru avęrarea acestor interese gata a-și
lasa și viața! — Pentru că — vorba aceea: nu e
tot una decă dreptul meu propriu, moștenit dela moși
strămoși este și rămâne al meu ori mi-se răpeșce de
un altul care nici Român nici creștin nu e, nici rudă
nici frate nu-mi e, nici binele meu nu-l voeșce, ci
nu face decât să me mistifice, să me innegręcă, să
me sape! să me despoe. Peste tôte tot doue sânt
și vor rămâne! — ori și tot trei decă voiți.

Bine.

Ne-am înțeles asupra acestui punct.

Avem să fim pronunțați Români in sentimente
naționale și educațiune și nu »cosmopoliți« — nu
avem — nu ne este permis să avem timp de a fi:
»cosmopoliți.«

Dar — a mai remas un »inse« — cu privire la
educațiune — și încă destul de măricel!

Nu numai singură căștigarea de diplome, certi-
ficate pe hârtie ș. alt. am înțeles in cuvęntul: edu-
cațiune, — o nu!!

Tinerimea de ađi — (tinerimei române, de ambe
secse îi vorbesc —) ar face bine ca pe lângă titluri
de studii, diplome de »maturitate« etc. etc. ș-apoi
încă pe lângă darul indoios și fără fond al »șiretli-
curilor« și de »a face spirit« — a ride de tot, și de
ce e mai serios și mai sfânt — pe lângă tôte aceste
dic: ar face bine să caute să-și căștige, de timpuriu
și tact social și maniere; și moravuri demne de ômeni
culti și buni să adopteze, ca prin conduită și ca Ro-
mâni să merite a fi respectați. E bine ca tinerimea
nôstră să tindă și să-și căștige diplome și titluri; in
anumite casuri acesta chiar fôrte bine ar fi! — inse
numai singură posesiunea acestor hârtii — repet:
acesta încă nu constituie ceea ce se numeșce edu-
cație.

Nu vorbele și explicațiile altera — ei esperin-
țele mele proprii, esperințe triste, măsă lăună și vor-

hese astăzi așa. Esperințe — în fața căroră nu puteam decât să stau adânc mirată și cu durere să me întreb un timp: cum se poate o astfel de anomalie?!!

Să mai spui și persoanele la cari și la câte și cum, timpul când și locul unde, pe lângă totă știința și toate »diplomele« ce erau — am fost silită să ved eu (lucrul pare curios! —) o nespus de mare lipsă: și de sentimente naționale și de bună-cuviință și de modestie și de sinceritate și de plăcerea de a lucra și de prevedere, de pătrundere, și de consecvență, de moralitate, de caracter — cu un cuvânt o lipsă de educațiune de plâns!

Să mai numesc persoane și timp și loc?
Nu mai!

Ei, cum țin în totdeauna a ști ce cer — cel puțin așa dori, din tot sufletul, ca de aici înainte — și în punctul: educațiune — reul să se îndrepteze!

11 aprilie 1890.

Sofia Vlad-Radulescu.

Ție!

*S*ubțire, sveltă, cu ochi mari,
A Venerii icônă,
Peste măsură mie-mi pari
Viclénă.

Obrajii tei, pudrați și moi,
Êr gura ta, o flóre,
Ca trestia, așd te 'ndoi
De tare.

Dar socotimă cui e ac' go'?
Tot sufletul din tine,
Să-ți dau uitare și ocol
Imi vine.

Poveștile din halîma
Dêc' ai visă o mie,
Tot te-aș află cu înîma
Pustie.

De ați balae fața ta
Sarcastic voi privi-o,
Menirea mea e pôte-așă,
Adio!

C. V. Botez.

La bóle mari, doctorii tari.

Știința omenescă n'a ajuns încă desevărsită, și asta se dovedește în fiecă dî, prin fiecă fapt întemplat; nu s'au găsit încă lécuri nebănuite pentru orce rani trupești, sufletești séu sociale; de aceea, să nu invinováțim chirurghii ce pune în primejdie viața omului, când vēră cuțitul în cutare or cutare mădular bolnav, — să nu bănuim cultivatorul, care pune să ardă viile ce au fost numai în atingere cu cele filoxerate, — să nu urgisim nici pe politiciii ce întrebunțez mijloce neîngăduite, barbare chiar, pentru a pute ajunge la o țință nobilă, spre binele întregii omeniri. Aceștia toți fac așa, pentru că vécul nostru nu este în stare încă să ne arate căile cele drepte și sigure, pe cari s'ar pute ajunge la o tãmăduire fără primejdii. — Deci, când nu poți altfel, tot e mai

bine a tăie gangrena, chiar cu téma perderei vieții suferindului, decât a o lăsă să se lătescă, și să facă loc unei morți mai grozave, decât ceea ce s'ar puté aduce prin operație.

N. Andryeou-Rogéon

Madrigală.

— Soției mele. —

*C*ând buzele-ți de cirésă lăsară să rătăcescă
A inimei tainici șópte plăsmuite 'ntr'un cuvânt,
Am cădút pradă simțirei care me adurmecase
Și prindéndu-te de mână, îți făcui un jurământ;
Șfiicîosă smulseși mîna, me priviși cu așa drag,
Par că vruși atunci a-mi díce: nu lăsă dorul pribég!
Am lăsat dorul la tine, tu să-l legeni, tu să-l culci;
In schimb pentru acest bine, să ți sărut buzele dulci.

Balomir la 21 maiu 1890.

Ioan Bocanici.

Fără titlu.

*A*h! cât sufer ori de câte-ori me gândesc că nu pot a-ți vorbi, că nu pot să-ți esprim prin cuvinte aceea ce simt.

»Cât de mult te-aș iubi! și câte nu ți-aș spune, stând alături de tine, uitându-me cu drag în ochii

rutându-ți buzele-ți fragede . . .

»Dar vai! cât sînt de nenorocit:

»Să trec pe la ferestra ta, și te ved, și să nu-ți pot adresă o singură frasă, un singur cuvânt!

»De ce atunci când stau singur, gândindu-me la tine, figura ta îmi trece pe dinaintea ochilor, frumoasă așa cum ești? și de ce tu fugi de mine?

»A! da; înțeleg: ești pré departe de mine și eu te cunosc fôrte puțin; atât numai cât să te iubesc mult și să fii vecinic nedespărțită din inima mea, care bate pentru tine, numai pentru tine.»

Ei bine, scumpa mea surioră, ferește-te de aceia care-ți vor scri astfel: nu toate simțimintele sînt pure, și nu toți aceia care-ți vor scri, vor simți.

Nu trebuie să te lași a fi amăgită de dênșii; fii tare și nu crede nimic.

Judecă, înainte de a face un pas, la consecințe care de multe ori devin fôrte grave; căci vorbind la dreptul, ce ești tu? O ființă fôrte slabă, espusă din toate părțile furtunii care te lătără, fără a te puté măcar împotrivi. O cirésă cîptă, în vērful unui pom, pe care un călător vedénd-o, să nu ș-o culégă pentru a-și astempără setea? Ce-ai puté face tu la ispițele amorului, decă vei iubi?

Nimic! . . . Ea da, ai face ceva: te-ai luptă pentru ca să fii mult mai dorită și mai grațiosă când vei fi invinsă.

Că vei face o crimă decă vei iubi, niminea nu díce acestea; dar veți tu, trebuie să deschidi mai întei ochii, pentru a cunoșce bine, bine de tot, pe acela căruia vei voi să-i dai inima ta castă. Și cu toate acestea decă vei iubi, va fi peste puțință de a te schide de farmecul plăcerilor amorose care de multe ori îți vor turbură chiar somnul. Vor fi momente — ascultă-me pe mine, — în care el decă ar fi lângă

tine, n'ai mai puté fi stăpână mult pe voința ta; virtutea și s'ar inmuia ca cleiul la căldură și ai sfârși în cele din urmă pierdându-te. Ei bine, în acele momente, chiar când amorul te-ar predomină, nu trebuie să-ți perdi rațiunea și să te lași cu ușurință a aluneca pe o punte care te va duce într-o prăpastie întunecată, și din care nu vei mai eși nici-odată.

Trebuie ca în acele momente să fii chiar rece, pentru ca el să fie mai rezervat. Să nu te arăți mult iubitorcă către el; prin această îl faci vanitos și la urmă sfârșești pierdându-l, de ore-ce îl vei face să se creadă. Iubește-l când ești singură mult și arată-te când ești cu densul mai indiferentă. Nu fi înse pre mândră decât el te va iubi; și să nu fii nici gelosă de fie-ce umbră: gelosia e un vierme care sapă adânc.

Inchei, reamintindu-ți încă odată, să deschizi ochii bine când vei voi să-ți dai inima, pentru ca să nu te căești în urmă, căci atunci va fi pre târziu.

Fratele teu :

Gr. Mărușean.

Gubirea familiară e temelul vieții întregi — pe ea se zidește onoarea, virtutea și progresul unei națiuni.

De prețuit sunt toți filantropii omenimei — deosebit înse aceia, cari propovăduind umanismul, naționalismul — întei își îmbrăcișează copiii lor, făptuindu-și credințe în ei, căci cum ese copilul din familie, așa trece prin toate treptele vârstei.

Poporul dela țară e român, și români i sunt și următorii. — Cum e înse clasa inteligentă — fruntea națiunii? — Decă tatăl e român, și încă român vestit — spuneți familia, copiii lui închină-se și ei la altarul limbii și a națiunii, din al cărei sân au eșit?

Sunt parinți, cari din regan își desmerda copiii în limbi străine, mai târziu îmbrămuindu-i și cu persoane de alte nēmuri, scusându-se că: »a vorbi și simți românește, vor învăța de sine«

O funestă greșelă, din care invie renegații și apostolii falsi

Fîind dar familia temelul tuturor simțirilor, femeii române! ocrotiți limba și obiceiurile strămoșești — împlinind deoparte nobila-ve chemare, de alta mai recorind și pe acei mari români, ce în casele lor sunt așa bărbați — mici.

Emilia Lungu-Puhallo.

„Familia“ în Bucovina.

Fără în iunie 1865, când sosi cabinetului de lectură din Cernăuți al Societății pentru literatura și cultura română în Bucovina, ce de abia fu înființată prin stăruința neobosită a apostolului român ardelean Arone Pumnul și a fraților baroni Hurmuzachi, primul număr al nou-apărutei foi beletristice române »Familia.«

Ne aflam pe atunci de abia pe calea concentrării și sorta vitregă a nimicit în decursul secolului pe mulți români geți bigeți și procesul descompunerii naționale române bucovinene, pornit cu atâta vijelie de un secol, nu eră încă strivit de mâna de fier a apostolului ardelean. Numerul membrilor a fost deci mic, foarte mic.

În cabinetul de lectură se aflau, afară de gazetele germane, »Gazeta Transilvaniei« din Brașov, »Românul« și »Trompeta Carpaților« din București și

câteva alte foi române din România, în cea mare parte venite în schimb pentru »Fóia Societății pentru literatura și cultura română în Bucovina«, redigată de dr. Ambrosiu Dimitrovița și Georgie cav. de Hurmuzachi. »Familia« înmulțise numărul foilor române. Alte foi române n'au fost cunoscute în Bucovina, căci societatea amintită esistă de abia de doi ani.

Mai înainte a fost și mai reu. În Bucovina fu citită numai »Gazeta Transilvaniei«, unica foie politică română cunoscută în țară, și biblioteca gimnasiștilor români, înființată de Arone Pumnul, mai căpeta grătit foia »Românul« din București. Dintre foile beletristice române nu eră cunoscută nici una, și tineretului român, precum și domnele române, se desfetau cu gazetele beletristice germane din Viena și Germania.

Aparițiunea »Familiei« îndrumă o altă direcțiă pentru tineretul și domnele române.

»Familia« devenise în curând foia cea mai căutată în Bucovina, și mai ales de tineret. În curând vedem și mai mulți tineri, cari inspirați de frumuseța articolelor beletristice și de poeziile »Familiei«, că se încercau în poezii séu în articole literare.

Renumitul poet Mihaiu Eminescu, pe atunci elev al gimnasiului din Cernăuți, scrisse primele sale poezii, cari au fost publicate în »Familia«, și cari au pus temelia renumelui lui și l'au câștigat pentru totdeuna literaturii române.

Biblioteca gimnasiștilor români din Suceva căpeta asemenea »Familia« și primele sale colecții de tradiții și poezii populare le publică academicul de astăzi dl Simeon Fl. Marian, pe atunci elev al gimnasiului sucevan, în »Familia«, și anume »Datinele la nunțile românești în Bucovina.«

Cu rēpediune se lăți »Familia« în Bucovina și nu esistă o familie boerescă, care să nu fi fost abonată la ea.

»Familia« se interesă foarte mult de mișcarea națională română și mai ales de cea socială română în Bucovina și nu esistă o festivitate națională, care să nu fi fost înregistrată în colonele ei.

Și pentru fala și mândria »Familiei« putem încheia acest articol, că ea în cei 25 de ani de esistență a ținut sus și tare destinele Românilor din Bucovina și a conclucrat foarte mult pentru redeșteptarea și întremarea naționalismului român în Bucovina.

Dionisiu O. Olinescu.

La aniversarea a 25 a „Familiei.“

Este munți și peste plaiuri — glasuri vesele rēsună,
Și sub codrii țării noastre multă lume se adună,
Din Bănat, din Vatra Dornei, din Ardeal, din Maramureș,
Dela Prut și dela Dnistrul, de pe Olt și de Mureș —
Și se 'ntinde-o horă mândră, după datina străbună;
Poți dori în lume ore o mai splendidă cunună?
Când un nēm întreg cunoșce, că »Familia« a fost
Simțemintelor națiunii focular și adăpost —
Și 'n familiile noastre, ca făclia cea divină,
Tu ai revērsat speranțe și îndemnuri și lumină.
De aceea meriți astăzi să te 'ncunune cu toții,
Să-ți dorim să te 'ncunune peste vēcuri strănepoții.

Eu din negura uitărei, zărind hora mândră 'n vale,
Cu o cupă plină 'n mână să închin ve ies în cale:
Dragi români de pretutindeni — să trăiți și să trăescă
Cei ce causerol sfințe șciu vieța să-și jertfescă!

Bozias, 22 maiu 1890.

V. B. Munteșcu.

U nei femei.

Ge folos, că razele ochilor tei sînt mai străvechii decât razele sôrelui de primăveră; ce folos, că ochiul teu este mai adînc decît tôte adîncimile oceanelor; ce folos, că zimbetul buzelor tale este mai invselitor decît cea mai frumoasă diminetă de maiu; ce folos, că pieptul teu este mai alb decît spuma laptelui și decît zăpada de pe piscurile pierdute in regiunile Dumneșeirii, ér inima ta este mai simșitôre decît harfa lui Eol; ce folos de tôte darurile, cu care te-a inzêstrat natura, decă fondul vieții tale morale este stricat?!

Mai mult ajunge curățenia vieții sufletești la cea din urmă servitôre, decît furtuna puternicelor sentimente, care clocotesc in sângele teu invăpăiat. Nu șcii tu, că marea cu intregul seu potop de ape nu pôte stêmpêră setea drumarului obosit, dar isvorașul cu unda sa cristalină potoleșce ori ce vâpae, recoreșce și dă vieță nouă!

11 septembrie 1887.

I. T. Mera.

Poesii populare.

Gucu-ți lele ochii tei
Când a fi frunđa-n bulfei;
Țucu-ți lele gura ta
Când a 'nfrunđi têngela.

Din Șomcuta-mare I. P. R.

Urîtul unde coseșce,
Tot plouă și viscoșce
și de vreme nu-i nădejde;
Dagostea unde adună,
Tot sôre-i și vreme bună,
Poți strînge fênul pe lună.

Din Bărgău. I. P. R.

Cine nu-i mîncat de rele,
N'are ce cântă de jele,
Să me lase să cânt eu,
Că m'o mîncat mai mult reu.

Cine foc și-o ăis doina,
Arsă i-o fost inima,
Că n'o ăis-o nici de-un bine,
Numai de necas ca mine.

I. Pop Reteganul.

Baia-mare, 12 iunie.

Măreță și nobilă este chîemarea, ce o are o familiă. Frumos a știut acêștă chîemare să și-o implinêscă »Familia«, care de doueșeci și cinci de ani răspândeșce lumină și cultură între români și cu mândrie pôte privi la frumoșă pleiadă de ômeni literați crescuți sub conducerea ei.

In »Familia« frații de sânge dincôce și dincolo de Carpați cu dragoste au dat și dau mînă cu mînă in bucurie și necaz, căci pe toți deopotrivă cu iubire îi strînge la brațul seu și-i invită in giurul »Familiei« pentru de a lăți tot »cei frumos și bine.«

Gavril Szabo.

Familia și scôla sunt cele doue temple marie și eterne in care se celebrêza dilnic lumina-rea, mantuirea și fericirea nêmului omenesc; — ingrigiti-ve dara cu consciința și perseveranția de binele și inaintareu lor.

J. Daviu.

Un român care nu desvôltă tôte puterile, tôte activitatea, energia și vieța sa pentru cultivarea, lumina-rea și fericirea nêmului seu, nu e român; unul ca acela nu pôte să aibă inimă și suflet românesc, unul ca acela nu ăică că e român, ci mai bine smulgă-ș inima din pept și calce-o in picioare.

Maidan in aprilie.

Aurel Iana.

Pentru fiul meu.

Septimie, dragul tatii, insemnêză-ți bine: omul, care vrê să ocupe poziția onorabilă și independentă in societate, de tinêr trebuie să se dedea a umblă pe picioarele proprii. Munca neintreruptă și onestitatea sînt doue cărări, pe care își va ajunge scopul.

N. Petra-Petrescu.

E p i l o g.

Cer și eu cuvêntul!

Adeseori se 'ntêmplă 'n vieță, că un moment de bucurie mare stînge ani de viață.

In restimpul de 25 ani al carierei mele de redactor al acestei foi, voi fi avut și eu multe momente grele, când descuragiarea îmi sleiă puterile și deprimarea me 'mpingea la hotărîrea să 'nfașur stegulețul ce-l arborasem.

De câte ori inse vedeam, că nisuința mea este in- timpinată cu ôreșcare căldură de cătră cei buni și aleși, totdeuna prindeam curagiu și treceam vesel inainte.

Èr acuma, la incheierea unui pătrar de secol, când atâte nume glorioșe vin să ilustreze paginile foi mele, când atâte somități consumate îmi fac marea onôre d'a-mi pronunță cu indulgență cuvinte de recunoșcință, când de alta parte o pleiadă de talente tinere îmi ofer spriginul in viitor; când toți și tôte tinură s'aredice serbarea jubileului »Familiei« la nivelul unui eveniment literar: simt o nespus de dulce mîngăere și o mândrie sublimă, care-mi spune, că ori cât de neinsemnat ar fi rezultatul ce obținusem, totuș n'am stăruit însădar, că am contribuit și eu la marea operă a culturai nôstre naționale.

Multumesc tuturor, cari mi-au făcut acêșta rară bucurie; adîncă recunoșcință colaboratorilor mei, cari ani de ăile mi-au dat spriginul intelectual; omagiu publicului, care n'a lăsat să cadă acêșta întreprindere.

Și acuma, cu față senină, cu frunte ridicată, intru cu tovarășii mei de luptă, in al doile pătrar de secol. Sus stêgul!

Ioșif Vulcan

Proprietar, redactor respunșător și editor: IOȘIF VULCAN.

Cu tipariul lui Otto Hùgel in Grădea-mare.